मज तयानें पोषाख दिधला । डोईस पागोटें अंगावर शेला ॥
परी मी तो बांधून ठेविला । जैसा दिधला तैसाच ॥ १५८ ॥

कोणाचें देणे कोणास पुरतें । कितीही द्यावें सदा अपुरतें ॥
माझें सरकार जें देऊं सरतें । न सरते ते कल्पांतीं ॥ १५९ ॥

देणें एक माझ्या सरकारचें । तयासी तुळे काय तें इतरांचें ॥
अमर्यादास मर्यादेचें । भूषण कैचें असावें ॥ १६० ॥

माझें सरकार न्या न्या वदे । मजलाच जो तो म्हणे दे दे ॥
कोणी न माझ्या बोलासी लक्ष दे । एकही सुधें ऐकेना ॥ १६१ ॥

उतून चालिला आहे खजिना । एकही कोणी गाड्या आणिना ॥
खणा म्हणतां कोणीही खणीना । प्रयत्न कोणा करवेना ॥ १६२ ॥

मी म्हणे तो पैका खणावा । गाड्यावारीं लुटून न्यावा ॥
खरा माईचा पूत असावा । तेणेंच भरावा भांडार ॥ १६३ ॥

आमुची तरी काय गती । मातीची होऊन जाईल माती ॥
वारा जाईल वाऱ्याच्या संगती । येईना मागुती हा वेळ ॥ १६४ ॥

असो माझिया फकिराची कळा । माझिया भगवानाची लीळा ॥
माझिया सरकाराचा ताळा । लयी निराळा न्याराच ॥ १६५ ॥

मीही कधींच कोठें जातों । कोण्याही ठायीं जाऊन बसतों ॥
परी हा जीव मायेंत घोटाळतो । गोते खातो अनिवार ॥ १६६ ॥

माया आहे फार कठिण । तिणें केलों मी हीन दीन ॥
माझिया माणसांची रात्रंदिन । घोंकणी करून असतों मी ॥ १६७ ॥

जो जो जैसें जैसें करील । तो तो तैसें तैसें भरील ॥
ध्यानांत ठेवी जो माझे बोल । सौख्य अमोल पावेल तो ॥ १६८ ॥

---

१ परमेश्वर. २ देऊं लागते. ३ संपत नाहीं.

हेमाड साईसीं शरण । अपूर्व हें कथा निरूपण ॥
साईच स्वयें करी जें आपण । माझें मीपण फिकें तें ॥ १६९ ॥

तोच या कथेचा निवेदिता । तोच वाचिता तोच परिसता ॥
तोच लिहिता आणि लिहविता । अर्थबोधकताही तोच ॥ १७० ॥

साईच स्वयें नटे ही कथा । तोच इये कथेची रुचिरता ॥
तोच होई श्रोता वक्ता । स्वानंदभोक्ताही तोच ॥ १७१ ॥

मग ऐसिया श्रवणाची गोडी । ही काय थोडी परमार्थ जोडी ॥
भक्त सभाग्य जे हे सुख परवडी । आनंद निरवडी भोगिती ॥१७२॥

आतां पुढील अध्यायाचें सार । साईच्या उदीचा महिमा अपार ॥
श्रोते सज्जन पसरितों पदर । होऊनि सादर परिसावा ॥ १७३ ॥

हेमाड वदे अति विनीतता । कृपा उपजली साई समर्था ॥
त्यांनींच वदविलें निजसच्चरिता । कथा रसभरिता अपूर्व ॥१७४॥

इति श्री संतसज्जनप्रेरिते । भक्त हेमाडपंतविरचिते ॥
श्रीसाईसमर्थसच्चरिते । गुरुमहिमा वर्णनं नाम
द्वात्रिंशत्तमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्री सद्गुरु साईनाथार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥

सालमजकुरीं श्री साईबाबांच्या पुण्यतिथी निमित्त शिर्डी येथील कार्यक्रम खालील प्रमाणें ठरला आहे

आश्विन शुद्ध १० रविवार ता. २७ सप्टेंबर १९२५

रुद्राभिषेक भिक्षा कीर्तन	सकाळीं
आरती आराधन विधि भंडारा	दुपारीं
रथाची मिरवणूक	रात्रीं

आश्विन शुद्ध ११ सोमवार ता. २८ सप्टेंबर १९२५

सायंकाळीं कीर्तन

रात्रीं चावडी

आश्विन शुद्ध १२ मंगळवार ता. २९ सप्टेंबर १९२५

सकाळीं काला नंतर आरती

सदर्हू कार्यासाठीं कोणास कांहीं पाठवावयाचें असल्यास तें रा. रा. गोविंद रघुनाथ दाभोळकर ५ सेंट मार्टिन्सरोड वान्द्रे बी बी. सी. आय. रेल्वे या पत्यावर पाठवावें

आख्यान-रत्न-माला, नांदेड.

या मालेत अर्वाचीन कवींनीं रचलेलीं कीर्तनोपयोगी आख्यानें दिलीं जातील ह. भ. प. संतकवी दासगणू महाराजांचीही प्रेमळ व प्रासादिक आख्यानें येतील.

वर्षांतून सहा पुस्तकें निघतील. पुस्तकाचा आकार डेमी अष्टपत्री, पृष्ठ सं. ४८ प्र. पु. किं. ८ आणे.

एक रुपया प्रवेश फी भरणारास पाउणपट किमतींत पुस्तक मिळेल. एकदम सहा पुस्तकांची किं. प्र. फीसह ३। रु.

ग. अ. सराफ, नांदेड.

[illegible]

श्री साईलीला

मासिक पुस्तक

वर्ष २ रें.] आश्विन शके १८४७ [अंक ७ वा.

नलिनीदलगत जलमतितरलम् । तद्वज्जीवनमतिशय चपलम्॥

क्षणमपि सज्जन संगतिरेका । भवति भवार्णव तरणे नौका ॥

श्री शंकराचार्य.

संपादकः—लक्ष्मण गणेश महाजनी

प्रकाशकः—रामचंद्र आत्माराम तर्खड.

[illegible] कचेरी ५ टर्नर रोड बांद्रे, बी. [illegible]

अनुक्रमणिका.

महाराजांचे अनुभव	३८५-३९४
स्फुट विषय	२६१-२६८
श्री साईसच्चरित	५५१-५७२

मासिकाच्या वर्गणीदारास विनंति.

हे मासिक सुरू करण्यांत याच्या चालकांचा हेतू याची छपाई व खर्चवेच भागून राहिलेलें उत्पन्न श्रीसाईबाबाच्या फंडाचे फंडास जमा व्हावें- असा असल्यामुळें, प्रत्येक वर्गणीदारानें मनात आणल्यास आपापल्या स्नेह्या- मधून निदान एकतरी वर्गणीदार मिळविण्याचें श्रेय घेतल्यास एकदरीनें कितीतरी मदत केल्यासारखे होणार आहे. शिवाय अशा रीतीने मदत कर- णाऱ्याने श्रीसाईसमर्थांची पर्यायाने सेवा केल्यासारखेंच होणार आहे.

यापुढें श्रीसाईलीलेचे अंक दर महिन्याचे पौर्णिमेपर्यंत पोष्टांत पड- तील व ते ग्राहकांस दर महिन्यास वद्य १० पर्यंत पोहोचले जातील अशी तजवीज ठेविली आहे. पोष्टात क्वचित् अंक गहाळ होत असतील व यामुळे जर ग्राहकांनीं अंक न मिळाल्याची तक्रार पुढील महिन्याचे अमावास्येपर्यंत आमचेकडे केलीं तरच त्यांना पुन्हां अंक पाठविण्यांत येईल.

या मासिकासंबंधानें पत्रव्यवहार करणें तो खालीं सही करणार याचे नांवाने खालीं लिहिलेल्या पत्त्यावर करावा.

गोविंद रघुनाथ दाभोळकर.

श्रीसाईलीला ऑफिस ५ सेंट मार्टिन्सरोड, वांद्रें बी. बी. सी. आय. रेल्वे.

वर्गणीचे दर

वार्षिक वर्गणी टपाल खर्चासह मनीआर्डरनें अगाऊ रु.३।≈व्ही. पी. नें रु. ३॥ चालू अंक -।≈ मागील अंक शिल्लक असल्यास -॥

पूर्वीच्या अंकात व्ही. पी. नें रु. ३॥≈ चुकून छापलें गेले, असेच यंदा ज्या कांहीं वर्गणीदाराकडे रु.३॥। ची व्ही.पी. चुकून गेली, त्यांचे -।- आमचे- कडें जमा आहेत. अशा वर्गणीदारांनीं -।- परत मागितल्यास पाठवून देऊं.

शके १८४७ वैशाख व ज्येष्ठाचा जोड अंक नं. २-३ आणि आषाढचा अं ४ यांत श्रीसाईबाबांच्या छापलेल्या फोटोच्या कांहीं प्रतीसाठीं मागणी आल्यावरून त्या प्रत्येक फोटोच्या १०० प्रती छापवून तयार आहेत. ज्या कोणास त्या संग्रहीं ठेवण्याची इच्छा असेल त्यानें प्रत्येक प्रतीसाठीं ८२ चीं तिकीटें व आपला पत्ता पाठवावा म्हणजे हे फोटो त्यांजला बु.पो.नें पाठविण्यांत येतील.

सौ० चंद्राबाई आर. बोरकर, कुर्ला यांचेकडून आलेले त्यांचे अनुभवः—

मी कुर्डुवाडीस राहत असे. परंतु कोकिलाव्रत कारणाने कोपरगाव येथे जाऊन राहिले होते. नित्यनेमाने सकाळ संध्याकाळी दत्ताच्या घाटावर प्रदक्षणा घालीत असताना साईबाबाचा भास होत असे. एके दिवशीं गुरुवारीं "लसणाची चटणी व गुळाची भाकरी दे" असे म्हणत एक तरुण फकीर पुढे येऊन उभा राहिला. तेव्हां मी त्याला उत्तर दिले कीं, मी कोकिलेचा शब्द ऐकण्याकरिता इकडे आले आहे. आणि आम्हीं श्रावण महिन्यांत लसूण व कांदा खात नाहीं. परंतु ते विचार माझ्या मनात घोळूं लागले. दुसऱ्या दिवशीं सकाळीं नऊ वाजतां मी शिरडीचा रस्ता तात्काळ धरला व संध्याकाळीं चार वाजण्याच्या सुमारास शिर्डी येथे मी पोहोंचले. काका साहेबांच्या वाड्यासमोर आल्यावर मला पंढरपूरचा भास झाला. तेथे एक मुलगा सुमारें अकरा वर्षांचा उभा होता; तो दीक्षितांचा बाबू होय. बाळ मला राधाकृष्णाचे घर दाखव असे मी त्याला सांगितलें, आणि मी त्याच्या घरीं गेल्यावर त्यांना सांगितलें कीं, मला बाबांच्याकडे घेऊन चला. त्या म्हणाल्या मी मालकांच्याकडे जात नाहीं; त्यांनीं जोगांच्या ताईंना बोलावून आणिलें व त्या आणि मी मशिदींत दर्शनास गेले. गेल्याबरोबर बाबानीं तोंडांतून शब्द काढले कीं, "गुळाची भाकर आणि लसणाची चटणी दिली नाहींस आणि इकडे कशाला आलीस?" हे शब्द कानीं पडतांच मी मनांत म्हटले बाबा हे आपल्यास देण्यास आले आहे. इतक्यात जोगीणबाईंनीं सांगितले ह्या आपले दर्शन घेण्यास आल्या आहेत. मग बाबा म्हणाले ही माझी सात जन्माची बहन (बहीण) आहे. मी जिकडे जातों तिकडे ही अशीच शोधित येते. ते शब्द ऐकल्याबरोबर माझ्या डोळ्यांतून प्रेमनदी वाहूं लागली.

दुसऱ्या दिवशीं तेल्याची गाडी कोपरगांवाला जायची आहे तिच्यावर सामान आणून जोश्यांच्या घरीं रहा असे मला बाबांनीं सांगितलें

आणि त्याप्रमाणे मी केले. पुढे थोड्या दिवसांनीं जोश्यांचा मुलगा वकिली पास झाल्यावर ती मंडळी बाहेर गांवीं गेली. व दुसऱ्या एका भक्ताचे प्रस्थान तेथे आलें. त्यांनीं माझे सामान पडवींत ठेवलें. तरीपण मी मनोनिग्रह केला कीं, बाबांच्या वचनाशिवाय कोठेही जावयाचे नाहीं. त्या दिवशीं सबंध दिवस मी उपवासी राहिले. दुसऱ्या दिवशीं बाबांनीं मला भूक लागली आहे बटाट्याची भाजी आणि भात कर असे सांगितले. त्या दिवशीं काका साहेबांच्याकडे नैवेद्य होता. काकासाहेबांनीं स्वतः मला जेवायला बोलाविले परंतु बाबांच्या वचनाशिवाय मी कोणतीही गोष्ट करीत नाहीं असे मी त्यांना सांगितले. आरती होऊन मंडळी गेल्यावर बाळा शिंप्याला बाबांनीं सांगितलें कीं ठकूताईला भात घेऊन येण्यास सांग. त्याने सांगितल्याबरोबर मी भात आणि भाजी मशीदींत घेऊन गेले. मोठ्या कौतुकाने बाबांनीं हांका मारून तूं जेवलीस काय असे विचारले त्याबरोबर माझ्या डोळ्यांतून अश्रू वाहूं लागले. मग बाबा उठून जेवण्यास बसले. जेवण झाल्यावर उदी घेऊन जाण्यास सांगितलें. दुसऱ्या दिवशीं सकाळीं आठ वाजतां बाबांनीं बाळा वाण्याला हांक मारली आणि त्याला सांगितलें आजच्या आज माझ्या बायला मशिदीसमोर खोली पाडून दे आणि त्याने त्याप्रमाणें करून दिली. मग मी तेथे संध्याकाळीं वस्ती केली ती जागा अशी होती कीं त्याच खिडकींतून रोज सकाळीं बाबांचें दर्शन होत असे. पुढें कार्तिकी नवमीच्या दिवशीं मी स्नान करून सकाळीं आठ वाजतां बाबांच्या दर्शनास गेले होतें. आपणच होऊन बाबांनीं म्हटलें कीं तुला येथे येऊन ३ महिने झाले तूं आतां पंढरपुरास जातेना? जा आतांच नीघ. टांगा कर आणि जा. मग मी त्यांना विचारलें बाबा आतां मला गाडी कशी मिळेल? सर्व कांहीं अल्ला वाली असें बाबा बोलल्याबरोबर उदी घेतली आणि मी पंढरपुरास जावयास निघालें. दहा वाजतां मी कोपरगांवास पोहोंचलें. तिकडे साने मामलेदारांच्या वडिलांनीं जेवावयास रहा असे मला सांगितलें.

तिकडे जेवण करून त्यांची मंडळी आणि मी अशी आम्ही पांच मंडळी मिळून स्टेशनवर आलो. मी तिकीट एकदम कुर्डुवाडीचे घेतले आणि

मी सकाळीं सहा वाजतां कुर्डुवाडीला पोहोंचलें. तिकडे यात्रेची गर्दी फार होती तरी पण बाबांच्या कृपेनें मला सहा माणसांचे दुसऱ्या वर्गाचे पंढरपुरचे पास मिळाले. त्याचप्रमाणें दर्शनाचे पण सहा पास मिळाले. गुरुची कृपा असतांना आपणास काय उणे? आनंदाने पाडुरंगाचे दर्शन घेऊन दोन दिवस पंढरपुरांत आनंदाने घालविले. व पंढरपूरहून कुर्डुवाडीला आले.

कुर्डुवाडीला घरीं येऊन पाहते तर काय चमत्कार! नोकरीला एकवीस तासांचा राजीनामा देऊन मुंबईला गेले असे सर्व मंडळीनें सांगितल्याबरोबर मनाला दुःख फार झालें. आणि अश्रुधारा वाहूं लागल्या. तशीच चिंता करीत स्टेशनवर जाऊन बसले. दौडचे तिकीट काढलें होतें. स्टेशनवरच्या धर्मशाळेत विचार करीत बसले होते. कृपाळू तो साई, त्याने पूर्ण कृपा केल्यावरती दासाला काय उणें? चिंता दूर होण्यास एक तास पण लागला नाहीं. एक फकीर दत्त म्हणून उभा राहिला आणि म्हणाला बाय तुम्हाला कोठें जायचे आहे आणि कां रडतेस? बाबा मी म्हणालें तुला सांगून तूं माझें काय करणार आहेस?

तो फकीर अगदीं लहान होता. त्याचे शब्द व आवाज बाबांच्या सारखा होता त्याने सांगितलें असें रडत बसूं नका नाना साहेब सोहनी आपल्या घरीं नोकरी मागावयास जात आहेत आणि बोरकर साहेब दौंडला आले आहेत. मी धर्मशाळेंतून प्लॅट फार्मवर आलें न आलें तों नानासाहेब सोहनींनीं मला हांका मारुन विचारलें कीं आपण दौडला चालला कां? मी होय म्हटल्यावर ते म्हणाले मी पण आपल्या येथें जात आहे कृपा करून माझ्या आईला तुमच्या जवळ बसऊन घ्या. पुढें गाडींत बसल्यावर त्यांनीं आमच्या घरची सर्व हकीकत सांगितली, ती अशी:—बोरकर साहेबांनीं जरी कुर्डूवाडीला राजीनामा दिला तरी तो मोठ्या साहेबांना पसंत पडला नाहीं आणि त्यांनीं दौंड बारामतीचे काम बोरकर साहेबांकडे दिलें. त्या कृपाळू साईची स्तुति मी दीन पामर काय करूं हें माझें पूर्व जन्माचें सुकृत होय. पुढें आमची गाडी दौंडला येऊन थडकली. संध्याकाळीं सहा वाजतां सर्व मंडळी घरीं सुखरूप पोहोचली. आठ दिवस आनंदानें कालक्षेप केला. नंतर एके दिवशीं

रात्रीं मला स्वप्न पडले ते असें:—साईबाबांनी स्वप्नात येऊन सांगितले दुर्गाबाईचे दात पडले तूं शिर्डीला जरूर ये मी पहाटे स्वप्न सांगितलें तेव्हां आता सहाच्या गाडीने तू शिर्डीस जा असे सांगणे झाले.मला गाडींत बसवून दिले आणि मी शिर्डीस पोहोचले त्याच दिवशीं दुर्गाबाईच्याकडे चोरी झाली होती मशीदींत आल्यानंतर मी तेथे एक महिना सुखाने घालविला.

पुढे दोन वर्षांनीं ज्येष्ठ वद्यात मी शिरडींत पुन्हा गेले. पंधरा दिवस राहून बाबाची परवानगी घेण्यास गेलें त्यावेळीं बाबा मला म्हणाले गुरु पौर्णिमेनंतर जा. मग मी बेत रहित करून तेथेच राहिले. गुरु पौर्णिमेचे दिवशीं मी पूजेचें सामान घेऊन मशिदींत गेलें. त्यावेळीं जो देखावा मी पाहिला तो मी जन्मभर विसरणार नाहीं. बाबांचे दर्शन घेणारांची नेहमी गर्दी असावयाचीच. पण तो गुरुपौर्णिमेचा दिवस असल्यामुळे लोकांच्या भाविकपणास जणू ऊतच आला होता.आषाढी एकादशीच्या दिवशीं पंढरपुरीं जी महाद्वारात गर्दी होते तिचीच तो देखावा आठवण करून देत होता. बाबा तर पांडुरंगासारखे दैवी व निराकार भासत होते हे सर्व पाहून मन फार प्रसन्न झालें व भक्तीने कंठ दाटून आला.

पुढे पाऊस फार पडूं लागल्यामुळें मला शिरडी सोडणें अनेक कारणास्तव अनिष्ट वाटले व थोडे दिवस शिर्डीसच मुक्काम केला. पावसाचा पहिला जोर ओसरल्यावर मी निरोप घेण्यासाठीं बाबांकडे गेले व बरोबरच चांगली सोबत असल्यामुळें घरीं जाण्याची इच्छा आहे तर जाण्यास परवानगी द्यावी अशी विनंति केली. तेव्हा बाबा म्हणाले, “तुला सोबत कशाला पाहिजे ? तूं जाऊं नको.” तेव्हां मी स्वस्थ राहिलें. तो दिवस आषाढांतील अमावास्येचा म्हणजे दिव्याच्या अमावास्येचा होता त्या रात्रीं मी घरीं एकटीच निजलें होते. रात्रीं एक दोन वाजायच्या सुमारास भिंत फोडून चोर आंत घुसले. त्यांच्या हातांत लखलखीत सुऱ्या होत्या. भीतीनें गाळण उडाल्यामुळें तोंडांतून शब्द निघेना मी असहाय स्थितींत त्यांच्याकडे पहात पडलें होते. पंधरा एक मिनिटांत किंमतीची चटसारी चीजवस्त घेऊन ते मला कांहीं एक

अपाय न करतां निघून गेले तेव्हां मी मनात म्हटलें साई तारी त्याला कोण मारी ? सकाळीं पाच वाजेतोपर्यंत बाबा आक्रोश करूं लागले कीं चोरी झाली. सकाळीं दरवाज्यावर मी मशिदीकडे निघाले बाबांच्यापुढे जाऊन मी रडत उभी राहिले. तेव्हा बाबांनीं पुसलें बाय काय झाले ? मीं म्हटले आपल्याला सर्व काहीं माहित आहे. तेव्हा ते येवढेच बोलले ' अल्ला वाली आहे' नंतर पोलीस पार्टी येऊन तपास करूं लागली तेव्हां मी त्याना सांगितलें माझी कांहीं चोरी झाली नाही. देणारा देतो आणि घेणारा घेतो साई देणारा असला म्हणजे दासाला काय उणें ? त्यावेळीं मी घरची सासुरवाशिण असल्यामुळे काय होईल अन् काय नाहीं याची मनाला फार रुखरुख लागून राहिली होती. हो प्रकार जरी घरीं समजला होता तरी सद्गुरुकृपेने कांहीं एक जाच झाला नाहीं. त्या सद्गुरुचे मी दीन पामर कोण्याप्रकारे आभार मानूं ?

चाल— (हजरत सलाम ध्यावा)

साई प्रणाम घ्यावा । कृपाप्रेम वर्षवीं देवा ॥ ध्रु० ॥
प्रेमरसाचा निर्झर साचा । तूंची असशि मज साई देवा ॥ १ ॥
सद्गुरुचरणीं भाव जयाचा । मोक्ष त्यासि ठरलासा देवा ॥ २ ॥
माय तूंचि जणुं पिता जनांचा । तुझी दासि मज तारी देवा ॥ ३ ॥
कृपादृष्टि तव असे मजवरी । भीति मला कोणाची देवा ॥ ४ ॥
चरितामृतिं तव चित्त रमतसे । ताई करित तव धांवा देवा ॥ ५ ॥

श्रीसाईनाथ प्रसन्न.

" आपुलिया बळे नाहीं बोलवत सखा कृपावंत वाचा त्याची; × × × × काय म्यां पामरे बोलावीं उत्तरें, परि त्या विश्वंभरे बोलविले."

" सत्पुरूष नश्वर देहाचा त्याग करून गेले असताना त्याच्या अविनाशी अस्तित्वाचा प्रत्यय पदोपदीं येत असतो. आणि ते आपल्या कल्याणाकरितां अविश्रांत झटत असतात अशी खात्री पटते फक्त त्याच्या ठिकाणची आपली निष्ठा अथवा श्रद्धा अढळ व दृढ पाहिजे."

दरवर्षाच्या माझ्या नियमाला अनुसरून मी गेल्या गुरूपौर्णिमेस शिरडीला जाण्याकरितां निघालो. नगरहून कांहीं मंडळी माझ्या बरोबर शिरडीस येणार असे मला त्यानीं अगाऊ कळविल्यामुळे मी एकदोन दिवस अगोदर नगरास गेलों. माझ्याबरोबर रा. रा बापुसाहेब शिरसाठे यांच्या कुटुंबातील सर्व मंडळीचा येण्याचा संकल्प होता परंतु त्यांपैकीं कांहीं मंडळी पुण्यास होती व कांहीं नगरांत होती. आणि नगरांतील मंडळींना वेळींच सूचना देण्याच्या हेतूने मी नगरास थोडासा अगोदर गेलों होतों. माझ्या जाण्याने तिथल्या मंडळींना अत्यानंद होऊन ती निघण्याला फारच उत्सुक झाली. बापुसाहेबाचा नातू दत्तोबा तुळशीराम चव्हाण हा बराच भाविक मुलगा आहे व त्याची साईनाथ बाबांवर पूर्ण श्रद्धा आहे. शिरडीला जाण्याचे दिवशीं पैशासंबंधानें त्याला फार अडचण होती पण एकवेळ ज्याच्याकडे त्याचे पैसे यावयाचे होते त्या गृहस्थानें आपण होऊन त्याला बोलावून त्याचे पैसे दिले त्यामुळें त्याची बाबांच्यावरही निष्ठा जवळ जवळ वज्रलेप झाली म्हणावयास हरकत नाहीं.आणि याच निष्ठेच्या अपूर्व सामर्थ्यावर त्याने आपल्या नातेवाईक व स्नेह्याच्या मनात निष्ठेचें बीजारोपण केलें.

रामचंद्र विठोबा थोरात हा सदर दत्तूचा स्नेही व नातेवाईक होय. दत्तू शिरडीस जाणार हें ऐकून त्याच्या मनांत बरीच अस्वस्थता उत्पन्न झाली. रामचंद्र हा एकटा नगरास शिकण्यास आहे आणि त्याचे पालक म्हणजे वडील बंधु व मातुश्री ही मंडळी तळेगांवास असल्याकारणानें.

स्वाभाविकच त्याच्या जाण्याचे खर्चाची सोय होणे शक्य नव्हते. आणि विशेष दुःखाची गोष्ट म्हणजे समान शीलानुरूप आपला जोडीदार दत्तू शिरडीस जाणार म्हणून त्याला अत्यंत वाईट वाटूं लागले. रामचंद्राच्याने राहवेना म्हणून त्याने दत्तूचा सल्ला विचारला. नगराहून निघण्याच्या आदल्या दिवशी ही एकमेका स्नेह्यांची सुखदुःखाची विचारपूस चालली होती. दत्तूने आपल्या स्वानुभवावरून रामचंद्रास छातीठोकपणानें असे सांगितले कीं तू साईनाथ बाबांवर पूर्ण हवाला व विश्वास ठेव. खात्रीने त्याची मेहेर झाल्यास ते तुला शिरडीला घेऊन जातील. असे म्हणून त्याने त्याला उदी लावली. निघण्याची वेळ जसजशी जवळ येऊं लागली तसतशी रामचंद्राची उदासीनता जास्तच वाढू लागली. पण चमत्कार असा कीं निघण्याच्या पूर्वी थोडाचवेळ तळेगांवाहून रामचंद्राची मातुश्री न बोलावताच व न कळवितां अचूक तेथे दाखल झाली व बाईनीं आपल्या मुलाला आपल्याबरोबर शिरडीस नेले. हा झालेला प्रकार त्या मुलानें म्हणजे रामचंद्राने मला साद्यंत निवेदन केला तो आपल्यापुढे मांडला आहे.

गणपतराव शिंदे नांवाचे दुसरे एक गृहस्थ ज्यांचा आमच्याबरोबर शिरडीस येण्याचा कृतसंकल्प होता पण निघण्याच्या पूर्वीच्या आठवडाभर त्याना नित्य संध्याकाळीं हीव येत असे त्यामुळे त्याचा येण्याचा निश्चय थोडासा डळमळूं लागला पण मी त्यांना प्रोत्साहन दिल्यानंतर व बाबांच्या ठिकाणीं निष्ठा दृढ ठेवल्यास कांहीं अडचण येणार नाहीं सर्व ठीक होईल. या वाक्यावर विश्वास ठेऊन त्यांनीं दुसऱ्या दिवशीं संध्याकाळपर्यंत हिंवाची वाट पाहिली पण आले नाहीं ह्यावरून ते ताबडतोब शिरडीस निघून आले. तेथे थंड पाण्याचें स्नान व इतर अपथ्य झालें परंतु त्याच्या या निष्ठारूपी हेमगर्भाच्या मात्रेने हिंवास कायमचा आपला गाशा गुंडाळावा लागला.

रा. रा. बापुसाहेबांचा मनोदय सर्व कुटुंबासह शिरडीस जावें असा होता. आणि या त्यांच्या हेतुप्रमाणें सर्व मंडळींची आणि विशेषतः कांहीं त्यांच्या अधिकारी मुलांनीं आपली जरूरीचीं कामे बाजूस ठेऊन मुष्किलीनें रजा मिळवून बरोबर जाण्याचा योग साधला. परंतु त्यांच्या और किसमच्या

एका चिरंजिवानीं आपल्या वडिलांच्या या देवखुळ्या विचाराला कांहीच महत्व दिले नाहीं व द्राक्षे आंबट या न्यायाने आपल्यास अत्यंत जरूरीचे काम आहे या सबबीवर सर्वांना नाराज करण्याचे श्रेय घेतले. त्याना वाटत होते कीं आपण आपल्या मंडळीची काहींतरी समजूत घालून निष्कारण त्रास व खर्च वाचविला. पण मनुष्यप्राण्याला अतर्क्य व अगम्य अशी काही शक्ति आहे याची त्यांना कल्पना नसावी किंवा असल्यास तिचे तेवढ्या वेळेपुरते त्याना विस्मरण झाले असावें खास. आणि स्वाभाविकच अशा स्थितींत 'घी देखा पण बडगा नहि देखा' या म्हणीचे विस्मरण होणें संभवनीय आहे.

त्याचें कुटुंब नगरास असे आणि आपल्या कामाचे सवडीप्रमाणें ते नगरास जात येत असत. त्याच्या कुटुंबाला नगराहून शिरडीस नेण्याकरिता जो इसम पाठविला होता त्याला तेथे फुले खरेदी करण्याचे काम होते म्हणून त्याने बाईंना तिकीट काढून गाडींत बसवून त्याना जरूर व योग्य अशा सूचना देऊन कोपरगांवास जावयास सांगितले. तेथे मंडळी भेटतील आणि तेथून पुढें मंडळीबरोबर जावे असा हेतू. कर्मधर्मसंयोगाने मधल्या एका स्टेशनावर बाईंच्या पतिदेवाची आकस्मित गांठ पडली आणि विचारपूस केल्यानंतर आपल्या कुटुंबाने एकटेच जाणे त्याना इष्ट न वाटून त्या उभयतांनीं आपला मोर्चा कोपरगांवाकडे वळविला. आणि त्यांच्या सुदैवानें मंडळींची गाठ न पडल्यामुळे रखडत मोठ्या कष्टाने स्पेशल टांग्याने स्वाऱ्या शिरडी मुक्कामीं दाखल झाल्या. म्हणजे जे गृहस्थ शिरडीस येण्यास पूर्ण नाखुष व अत्यंत दुराग्रही त्यांनासुद्धां येणें भाग पडले, आणि यांतच सिद्धांच्या अथवा सत्पुरुषांच्या ठिकाणचें वैशिष्ट्य व्यक्त होत आहे.

सदर बापुसाहेबांच्या लहान मुलीला बरेच दिवस झाले ताप येत असे पण मुलीनें त्या संबंधानें कोणा जवळही ब्र काढला नव्हता आणि नगरास मुलीचा ताप पाहिल्याबरोबर बापुसाहेब थोडेसे घाबरले. पण मी त्यांना घाबरण्याचे कांहीं कारण नाहीं असें सांगितलें. कारण बाबांच्या लीला

अगाध आहेत त्याच्या ठिकाणीं निष्ठा दृढ असू द्या म्हणजे झाले. नंतर त्या मुलीला मी बाबांच्या तीर्थांतून उदी दिली. आणि उदी पोटांत गेल्यानंतरचा विद्युत् चमत्कार म्हणजे मुलीला ताप येत होता म्हणणे अश्रद्धेय वाटू लागले. आणि यात विशेष असे काहींच नाहीं. अवलियाच्या लीला अशा चमत्कृतिजनक असावयाच्याच फक्त त्याच्यावर आपली दृढ निष्ठा व पूर्ण भरंवसा पाहिजे.

मला स्वतःला तेथें गेल्यावर प्रवासाच्या दगदगीमुळे किंवा मार्गावरील अपथ्यामुळे एकाएकी पाण्यासारखे झाडे होण्याला सुरवात झाली. मला वाटू लागलें कीं बाबा आपल्या कृपेनें पायांजवळ तर येऊन पोहोचलो परंतु या त्रासाचें पिस्तुल मागे कां? कदाचित् माझ्या भावनेत तर फरक झाला नसेल ना? झाड्यानीं अगदीं बेजार झालो. माझी ही असहाय स्थिति पाहून सर्व मंडळींची गाळण उडाली म्हणण्यापेक्षां त्यांच्या तोंडचें पाणी पळालें म्हटल्यास अस्थानीं होणार नाहीं. नंतर शेवटची हेमगर्भाची मात्रा अथवा रामबाण उपाय म्हणजे बाबांना सांकडें घालणें, या निश्चयानें बाबांच्या समाधीजवळ गेलों व माझे सर्व संकट त्यांना घातलें आणि मनोभावानें त्यांच्या पायाचे तीर्थ व उदी घेतली. नंतरचा चमत्कार म्हणजे या दिव्य तीर्थ उदीच्या साह्याने एकदम आळण बसले. आणि आस्ते आस्ते दुसरे दिवशीं सकाळपर्यंत अगदीं साफ बरें वाटलें म्हणजे सर्व त्रास नाहींसा झाला.

विशेष अचंबा वाटण्यासारखा एक प्रकार म्हणजे माझ्याबरोबर आलेल्या पुण्याच्या एका गृहस्थानीं दूरदर्शिपणानें निघतांना आपल्याबरोबर डिटज ल्यांटर्न पेटवून घेतला होता कारण ते तेथून रात्रीच्या गाडीने निघाले गाडींत बसल्यानंतर कंदील विझाल्यावर त्यांच्या नोकराच्या हलगर्जीपणामुळें अथवा घांदलीमुळें त्यांतले कांहीं तेल गाडींत सांडलें नंतर शिरडी मुक्कामीं तो कांहींसा दिवसासारखा रात्रभर जळत होता. मालकाची कल्पना अशी झाली कीं नोकर कोठून तरी तेल भरीत असेल पण तपासा-

अंतीं असें कळले की नोकर तेल न भरतां नुसता त्यास साफ करून कंदील रोज लावीत असे. पुण्यांत तेल भरलेलें त्याच्यांतून डब्यांत साडलेले अशा स्थितींत कंदील ५ रात्री सबंध पेटत राहिला हा मोठाच अचंबा आहे व हे गूढ कोडे उलगडणे जवळ जवळ अशक्य आहे.बाबांची मेहेर झाल्यास त्यांना कांहींही अशक्य नाहीं. जो कंदील पूर्ण भरला असतां रात्रीं नियमित वेळ असा कटाकटीने जास्तींत जास्ती दोन दिवस जळू शकतो तोच कंदील उपरिनिर्दिष्ट स्थितींत ५ रात्री जळूं शकला हें महदाश्चर्य नव्हे काय?

शेवटीं इतकेंच सांगावयाचे कीं त्यांची मेहेर झाल्यास अखिल विश्वांत अशक्य असे त्यांना कांहीं आहे काय? फक्त आपली निष्ठा अचल, श्रद्धा अखंड व भावना शुद्ध असली म्हणजे क्षणोक्षणीं त्या अद्भुत व अपूर्व शक्तीचा प्रत्यय अथवा जाणीव आल्यावाचून रहाणार नाहीं. फक्त गुरुपौर्णिमेच्या दौऱ्यांत चमत्कृतिजनक असे घडलेले व अनुभवलेले प्रसंग नमूद केले आहेत त्याच्यापासून जो बोध घेतां येण्यासारखा असेल तो ज्याचा त्याने घ्यावा.

बाबांचा एकनिष्ठ सेवक, अहर्निश सेवालोलुप

शंकर काशिनाथ दुबे.

संस्थान शिर्डी येथील शके १८४७ ची गुरुपौर्णिमा.

दरवर्षीप्रमाणे यंदाचा गुरुपौर्णिमेचा उत्सव, समारंभास आलेल्या भक्त मंडळींनीं भक्तीने व थाटाने साजरा केला.

महाराजानीं समाधि घेतल्यानंतर वार्षिक उत्सवांची जी व्यवस्था झाली त्यांत श्री. बापुसाहेब बुटी यांनीं हा उत्सव साजरा करण्याची जबाबदारी आपलेकडे घेतली व आपले हयातींत ती पूर्णपणे पार पाडली. १९२१ साली बापुसाहेब वारल्यानतर तीच जबाबदारी त्यांच्या चरंजिवांनीं घेतली व त्या वेळेपासून उत्सव त्याचेकडून साजरा होत आहे. गेलीं दोन वर्षं हा उत्सव श्रीमंत बुटी बंधूंच्या विनंतीवरून त्याचे वतीनें संस्थान कमिटीने साजरा केला व तत्प्रीत्यर्थ दर उत्सवास रु. ५०० प्रमाणे श्रीमंत बुटीबंधू यांनीं संस्थान कमिटीस दिले. श्रीसाईलीलेंत प्रसिद्ध केलेल्या गुरुपौर्णिमेच्या उत्सवाच्या हिशोबावरून दिसून येईल कीं शके १८४५ सालीं उत्सवाप्रीत्यर्थ श्रींच्या पेटींत रु. १२४॥-। दक्षिणेच्या रूपानें मिळाले व किरकोळ वर्गणीचे रु. २६५८=। मिळाले या दोन रकमा व श्रीमंत बुटीकडून आलेले रु. ५०० मिळून उत्सवाप्रीत्यर्थ एकंदर रु. ८८९॥=॥ जमा झाले. पैकीं उत्सवाप्रीत्यर्थ रु. ४५६॥-। खर्च होऊन, रु. ४३३८-। शिलकींत पडले. त्याचप्रमाणें गतवर्षी श्रीमंत बुटीचे रु. ५०० व वर्गणी रु ३४२॥।=व पेटींतील जमा रु. ७२॥≡॥ मिळून रु. ९१६॥-॥ जमा झाले व खर्च रु. ४६२८-॥ होऊन रु. ४५४॥ शिलकींत पडले. या तऱ्हेच्या शिलकीच्या रकमा संस्थान कमेटीच्या ठरावाप्रमाणें संस्थानच्या कायम फंडांत पुढे वर्ग करण्यांत आल्या.

संस्थानचा कायमफंड वाढविणें किती जरूरीचें आहे हें नव्यानें सांगण्यास नको. त्या दिशेने इतर प्रयत्नही चालू आहेत. यंदा उत्सवास आलेल्या कांहीं मंडळींनीं लहान लहान देणग्या कायमफंडाकडे देण्याचा एक नवा उपक्रम सुरु केला. अर्थात् ही रक्कम फारशी नाहीं परंतु थेंबें थेंबें तळें साचे या म्हणीप्रमाणें असल्या लहान लहान रकमा मिळून त्यांतूनच एक मोठी

रक्कम होईल व उत्सवातून राहिलेली शिल्लक व अशा तऱ्हेने आलेल्या लहान लहान रकमा मिळून कालांतराने कायम फंडाला चांगलीच मदत होईल.

कालगतीने वडिलांच्या निधनाचे दुःख ओसरून यदा श्री. बुटीबंधूंनी हा उत्सव संस्थान कमेटीकडून पुन्हा आपले हातीं घेतला याबद्दल आम्हांस फार आनंद होत आहे गेलीं दोन वर्षे जरी उत्सव संस्थान कमिटीकडून होत होता तरी श्री. पूर्णचंद्रभैय्या हे स्वतः उत्सवाला हजर राहिले होते. व त्याप्रमाणें यंदाही ते आले होते. त्यांचे वडील बंधू श्री. केशवराव भैय्या हेही महाराजांचे परम भक्त आहेत. महाराज देहधारी असतांना त्याना महाराजांचा अनुग्रह झालेला आहे. या उत्सवप्रसंगीं श्री. पूर्णचंद्र भैयांना एकटें न पाठवितां त्यांनींही येऊन उत्सव साजरा करीत जावा व त्यायोगे इतर भक्तमंडळीबरोबर परिचय कायम ठेवावा अशी आमची त्यांना आग्रहाची विनंति आहे.

यंदाच्या उत्सवाला आलेल्या भक्तमंडळीचे प्रमाण थोडेसें निराशाजनक होतें. आज कित्येक वर्षे अत्याग्रहपणे येत असलेली बरीच भक्तमंडळी यंदा आली नाहीं.

पुण्याचे रा. काशीनाथ शंकर डुबे आपल्या वळगांतील मंडळीसह जर आले नसते तर बाकी राहिलेले भक्त बोटावर मोजतां आले असते. रा. काशीनाथपंत मामाबरोबर बायकांमुलांसह २०–२५ मंडळी आल्यामुळें बरीच बाजू राखली गेली. त्यांच्या मंडळींत, त्यांचे चिरंजीव रंगनाथपंत, अहमद नगरचे बापुराव सदाशीव शिरसाठे, त्यांचे दोन्हीं चिरंजीव डॉ. हरी बापुराव शिरसाठे (धुळें), रा. सदाशीव बापुराव शिरसाठे, नगरचे गणपत तुकाराम शिंदे व मारुतीराव महादबा फंड, पुण्याचे रामचंद्र सदोबा मालुसरे एकनाथ प्रल्हाद सुगांवकर, शंकर गणपत शिंदे, माळीमंडळी, गोदूबाई भ्रतार विठ्ठलराव थोरात तळेगांव ढमढेरें ही मंडळी बायकांमुलांसह आली होती. मुंबईकडील रा. काकासाहेब दीक्षित रा. अण्णासाहेब दाभोळकर; रा. भडकमकर वकील रा. रघुवीर भास्कर पुरंदरे, रा. हरीभाऊ चौबळ रा. काकासाहेब महाजनी. रा. वासुदेवराव साठे रा. रामभाऊ खानोलकर,

रा. वसंतराव पोतदार, बळवंतराव कर्णीक, रामकृष्ण श्रीकृष्ण नच्छर हाय कोर्ट वकील, मनमाडचे रा. कोठागडे—खाडव्याचे पुरुषोत्तमराय, व बाळा-साहेब रेगे वकील, नाशीकचे भाऊसाहेब धुमाळ वकील, अशी मंडळी आली होती.

ता.५-७-२५ रोजीं तिसरे प्रहरीं संस्थानच्या कमेटीची सभा रा. काका साहेब महाजनी यांच्या अध्यक्षत्वाखालीं झाली. त्यावेळीं संस्थानचा वार्षिक रिपोर्ट आणि जमाखर्चाचा आढावा सभेत सादर होऊन एकमतानें मंजूर झाला. रिपोर्ट व आढावा गेल्या श्रावणाचे अंकांत प्रसिद्ध केला आहे.

संस्थानच्या सर्व व्यवस्थेवर देखरेख ठेवण्याकरितां या वर्षापासून संस्थान कमिटीने एका पगारी कामदाराची नेमणूक केली आहे. आजपर्यंत शिर्डी येथील संस्थानचे देखरेखीचें काम दुय्यम चिटणीस रा. रामचंद्र दादा कोते पाटील हे स्वत: पहात असत. रा. रामचंद्र पाटलानी सर्वस्वी आपल्याला संस्थानला वाहून घेऊन हे काम किती उत्तम तऱ्हेने चालविले याची जाणीव सर्व साई-भक्तांना पूर्णपणे आहेच. रामचंद्र पाटलांचे आजे रा. आप्पा कोते पाटील हे कैलासवासी झाल्यामुळें त्यांच्यावर प्रपंचाचा बोजा येऊन पडला व आतां त्यांना पूर्वीप्रमाणें संस्थानला आपला सर्व वेळ देणें अशक्य झालें. या कारणास्तव संस्थान कमेटीला ही योजना करणे भाग पडलें. अर्थात रामचंद्र पाटील हे दुय्यम चिटणीस कायम आहेतच व त्याचा संस्थानला पूर्ण पाठिंबा आहे. तूर्त या नवीन जागेवर शिर्डी येथील पेन्शनर हेड मास्तर रा. दाजी वामन चिदंबर याची नेमणूक केली आहे. शिर्डीस दर्शनास येणाऱ्या मंडळीना सर्वतोपरी मदत करण्याचे काम यांचेकडे सोंपविलें आहे.

ठरलेल्या कार्यक्रमाप्रमाणें सर्व उत्सव व्यवस्थित पार पडला. कीर्त-नाची अडचण पडेल असें वाटत होतें. कीर्तनकार पौर्णिमेपर्यंत कोणी आले नाहींत. त्यामुळें कार्यक्रमांतील हा भाग गाळावा लागेल म्हणून काळजी वाटत होती. परंतु महाराज आपल्या भक्तांना काळजीमुक्त करणारे समर्थ असल्यामुळें कीर्तनाचा योग अचानक जमून आला. खांडव्याचे बाळासाहेब रेगें यांना कांहीं विशेष अडचणीमुळें पौर्णिमेला येतां आले नाहीं तरी

सवड करून प्रतिपदेला एक दिवसाकरितां ते आले व त्यानीं वेळेवर सुश्राव्य कीर्तन करून बाजू राखली. श्री समर्थ रामदास स्वामींचे आख्यान लावले होतें, व ते इतके सरस वठलें कीं श्रोतृवृंद पूर्ण तल्लीन झाला होता.

पौर्णिमेला समाधीवर एक लघुरुद्र व इतर भक्तांचीं आवर्तनें झालीं. हे अभिषेक सुमारे ११ वाजता संपले. नंतर सर्व भक्तांनीं सुस्वर वाद्यांच्या गजरात समाधीला पंचामृत मंगलस्नान घातले. पुढे भक्तमंडळीच्या पूजा सुरू झाल्या. सर्वांनीं निरनिराळ्या तऱ्हेची रंगीबेरंगी वस्त्रें, पुष्पहार, फुलांच्या चादरी वगैरे समाधीवर घातल्या. समाधीवरती एक सुंदर फुलांची चादर लोंबती बांधली एकदर देखावा फारच मनोहर दिसत होता. सर्व मंदिरांत पुष्प परिमल भरून राहिला होता, पूजा संपल्यानंतर थाटाने वाद्यांच्या गजरांत आरती झाली. आरतीनंतर काशिनाथ मामा डुबे यांच्या मंडळीचें थोडेसे भजन होऊन तीर्थप्रसाद वाटण्यांत आला.

दोन प्रहरीं नवलकरांच्या वाड्यात थाटाचा भोजन समारंभ झाला. पंक्तीचा बेत उत्तम झाला होता. भोजनानंतर काकासाहेबांचे वाड्यांत भक्तमंडळाची सभा श्रीमंत पूर्णचंद्र भय्या यांचे अध्यक्षतेखालीं झाली. कमिटीचा वार्षिक अहवाल व जमाखर्चाचा आढावा एकमताने मंजूर झाला.

रात्रौ ९ वाजता थाटांत रथाची मिरवणूक निघाली. ती आंखलेल्या मार्गानें जाऊन ठराविक ठिकाणीं थांबून शिरस्त्याप्रमाणें तेथे भजन, ललीत गारुड वगैरे होऊन उत्तर रात्रीं समाधिमंदिरात परत आली. नंतर शेजारती होऊन, मंडळी आपआपल्या स्थानीं विश्रांतीकरितां गेली.

प्रतिपदेला गोरगरिबांस अन्नसंतर्पण झाले. सुमारें दीड हजार पात्र झालें असेल. तिसऱ्या प्रहरीं बाळासाहेब रेगे यांचे कीर्तन झाले. द्वितीयेला रात्रीं पालखीची मिरवणूक काढून पालखी चावडींत नेली. व तेथें श्रींची आरती झाली. तृतीयेला सकाळीं गोपालकाला झाला. काल्याचें कीर्तन गतवर्षीप्रमाणें रा बाप्पाजी लक्ष्मण कुळकर्णी यांनीं केलें. कीर्तन चांगलें झालें. नंतर दहीहंडी फुटून उत्सवसमाप्ति झाली.

एका साईभक्तानें पाठविलेली कविता.

श्री साईमल्लिनाथ समर्थ.

शिरडि ग्रामिं संत हाचि साई जाहला ॥
अज्ञानासि नासुनियां अचल कसा ठेला ॥
भवबंधरहित असा कल्पतरुचि आला ॥
नास्तिकांसि सुपथ कसा यांनी दाविला ॥
सीमा तव उपकारा वर्णू मी किती॥
विठ्ठलसुत वर्णितांचि गुंगली मती ॥
उतार दिसतां म्हणुनि बावा, म्हणतों म्हातारा ॥
तसा नव्हे हो अमुचा बावा, खचितचि महा तारा ॥
यांनि तारिले मूढ जनांना म्हणुनि हा तारा ॥
या ताऱ्याचें दर्शन होतां तरशिल पर पारा॥
साई, साई, तुला साई कां म्हणावें ॥
सा म्हणतां साक्षित्वें, ईशरूप व्हावें ॥ साई ॥
जगपाला तूं साई, न्याय देसि ठायीं ठायीं ॥
असुनि तुझा दास कसा, तळमळतो या ठायी ॥ साई ॥
बा साई, करि करुणा, उद्धरि तूं या दीना ॥
हीच असे विनति तुला, हे दयाघना ॥
साई-साई-साई,

॥ स्नेहपत्रिका ॥

रा. रा. पी. जी. पाटील (हरराम) यानीं श्री हरि सीताराम दीक्षित-संबंधें त्यांस श्री साईबाबांच्या कृपेनें सुचलेली कविता त्याजकडे पाठविली ती.

का ? का ? काका हांका मारिती तुज बाबा बहु प्रेमानें ॥
विभ्रांत मती अती सोडुनि देई जणु खुणविती वचनें ॥ १ ॥
नलगे कष्ट ते स्पष्ट सांगती सुष्टजन मधुर गानानें ॥
तूंचि मजशीं हरी दिसशी भजसी दारुण नेमानें ॥ २ ॥
कन्हयालाल गोपाल संवगडी कर आपुलासा भावानें ॥
योगयाग ते करणे नलगे गेल्या भक्तीमार्गानें ॥ ३ ॥
बहिरिंद्रियें बंद करी बा पाही आंतिल नेत्रानें ॥
सहज समाधी तुमची लागे बाबा कृपादृष्टीनें ॥ ४ ॥

क्षणभरी तरी शांती घेई विषय होतिल मग साले ॥
तेंचि असे गा सार अर्जुना कथियेलें भगवत्कृष्णें ॥ ५ ॥
अनन्य चेताः सततं यो मां स्मरतो नित्य नेमानें ॥
तस्य सुलभ अहं पार्थ इति कथिती अति करूणा वचनें ॥ ६ ॥
गुरूवाक्य हें उमजुनि घेई उधळी हर्षें गा सुमनें ॥
लावी अक्षतामिश्रित केशर चंदन उटी कीं सुमनें ॥ ७ ॥
परमात्म्याचें सुलभ वाक्य हें परी कठिण बा तें नेणें ॥
दास आपुला लागे चरणीं हेंचि करी गा तव लेणें ॥ ८ ॥

आपला दास

" श्री साईलीलेच्या शके १८४७ च्या आषाढच्या अंकांतील फोटोस पाहून "

पद (चालः—ये धांवत कृष्णा०)

बघतांच तुझ्या या शांत भव्य चित्राला ।
आनंद होत नेत्रांला ।
प्रत्यक्ष धरावे वाटे तव चरणाला ।
परि गमे अशक्य मनाला
किति सौम्य रूप दिसे परि या काला ।
नच दर्शन दुर्भाग्याला ।
साक्षात दिससि भक्तांस एकनिष्ठांला ।
तूं देसी अभय तयांला ॥ १ ॥
भो साईनाथ " अनाथा " घे पदरांत ।
तारी या भवदुःखांत ।
तव कीर्ति विमल परिसुनी ऐकशिल मात ।
म्हणुनियां जोडितों हात ।
घे मान्य करुनि विनतीस, पुरवि मम हेत ।
बघुं नकोस माझा अंत ॥ २ ॥
स्वत्पदीं ठेवण्या भाला शरण रिघाला ।
घेउनी काव्य कलिकेला ।
तव कृपाप्रसादें फुलवी प्रारब्धाला ।
नच कठिण तुला करण्याला ।
घे करुनि गोड सेवेला शिवदासाला ।
झणि लावी सन्मार्गाला ॥ ३ ॥

ले० शिवदास, मुखेडकर. नांदेड (निजाम)

शिर्डीहून रा. रा. माधवराव देशपांडे यांचे श्री. हरि सीताराम दीक्षित यांस ता. १८।११।१९१० रोजीं आलेलें पत्र.

चरणसेवेशीं. कृतानेक शिरसाष्टांग नमस्कार. विज्ञापना तागायत मजकूर पावेतो.

श्री समर्थांचे कृपेकरून इकडील सर्व ल्हान थोर मंडळी सुरक्षीत असो श्री समर्थ शरीराने खुशाल आहेत श्री समर्थांचा हात आतां जळलेला चागला होत चालला आहे. हल्लीं कोरडे पडले आहेत. दररोज आनंदांत असतात. आपले पत्र काल रोजीं वाचून दाखवून नमस्कार सांगितला व सदाशिवराव याचे कुटुंबाबद्दल कळविले. परतु श्री समर्थ म्हणूं लागले कीं सर्व प्रभूचे खेळ आहेत. तोच निवारण करणार आहे. आपण कशाकरिता काळजी करावी ' अशीं भाषणे काढलीं होतीं.इकडे दहा,बारा दिवसापासून चौरी, अबदागीर, मोरचेल वगैरे श्रीसमर्थ चावडींत जाण्याचे वेळेस व आरतीचे वेळेस धरूं देतात व चोपदार आरोळ्या मारितात. इतके नवे काम वाढलें आहे. लोकांची फार गर्दी होते. आपलेकडून बाळाजी आनंदराव आज रोजीं श्री समर्थांचे दर्शनास आले आहेत. सडकेवर महाराज परसाकडेस गेले होते; तेव्हा हे दर्शनाकरितां उतरले. पायात कांटा मोडला होता तो काटा इतका कठीण मोडला कीं तळपायांत शिरून वर निघाला. वाडयांत आल्याबरोबर काढला. दुखापत सद्गुरुच्या कृपेने अगदीं झाली नाहीं. तात्यासाहेब नूलकर यांनीं साठे साहेब याजला बाबांचे परवानगीवरून जागा बांधण्याबद्दल पत्र पाठविलें होते. तात्याकडूनही परवानगी मिळाली. उद्यां अगर परवा जागा बांधण्याचे काम सुरूं करणार आहे. हवा पाणी चांगली आहे. कळावें हे विज्ञापना.

माधव बळवंत देशपांडे

बाबांचे बोल

ते. श्री० हरि सीताराम उर्फ काकासाहेब दीक्षिताबरोबर बोलत असता मुखांतून निघालेले:-

पिढयानुपिढयाचीं दु:खे आहेत.आजचीं नाहींत.माझ्यावर ओझे फार झाले. जीव लई कंटाळला. तेली वगैरे वाडा बाधीत असत. सध्याकाळपर्यंत काम करावयाचें व रात्रीं सगळे जमीनदोस्त व्हावयाचे. वलीने पाहिलें. जमीन पाहिली. मेथीची भाजी लावली. मेथीवर वाडा बांधिला. तो राहिला. चार माणसे मेलीं पण वाडा राहिला.कल्याण होईल पिढीन पिढी कल्याण होईल. कशाला भितोस ?

श्रीयुत " श्री साईलीला " मासिककर्ते यांसः—

सप्रेम सा न वि. वि. शके १८४० मिति आश्विन शु १० रोजीं "श्रीसमर्थ संत साईबाबा" हे समाधिस्त झाले हे अशुभ आणि मनास उदासीनता आणणारे वर्तमान ऐकून, एक चालता बोलता सगुणरूपधारी परमात्मा आपणाला सोडून गुप्त झाला असें वाटले आणि अंत:करणास अतिशय दु:ख झाले ! त्यावेळीं ते दु:खोद्गार कवितारूपाने लिहून जवळ संग्रहार्थ ठेविले होते. आपण श्री साईमहाराजासबंधाचे वाङ्मय प्रसिद्ध करीत असलेले पाहून ती दु:खोद्गाराची कविता यासोबत पाठविली जात आहे तरी कृपा करून या कवितेस आपल्या मासिक पुस्तकांत स्थळ देऊन सांईसेवेत आपणाबरोबर मलाही भागीदार कराल ही आशा बाळगणारा—

संतदास.

श्रावण व. ३ शके. १८४७ " दत्तकिंकर-कंधारकर-नांदेड.

(निजाम स्टेट)

अध्याय ३३ वा.

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
श्रीकुलदेवतायै नमः । श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः ।
॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथाय नमः ॥

आतां नमूं संतसज्जन । होतां जयांचें कृपावलोकन ॥
तात्काळ पातकपर्वत दहन । कलिमलक्षालन रोकडें ॥ १ ॥
जयांच्या उपकारांच्या राशी । फिटती न जन्मजन्मांतरासीं ॥
सहज बोलणें हितोपदेशी । परम अविनाशी सुखदाई ॥ २ ॥
हें अपुलें हें परावें । नाहीं जयांचे चित्तास ठावें ॥
भेदभावावृत संसृतिचे उठावे । मनीं नुमटावे जयांचे ॥ ३ ॥
पूर्वील अध्यायीं जाहलें श्रवण । गुरु गरिमेचें अंशनिरूपण ॥
आतां ये अध्यायीं श्रोतेजन । परिसा कीं महिमान उदीचें ॥ ४ ॥
मागमागोनि दक्षिणा घेत । दीना दुबळ्यांस धर्म करीत ॥
उरल्यांच्या मोळ्या खरीदीत । ढीग रचवीत काष्ठांचे ॥ ५ ॥
तयां शुष्क काष्ठांप्रत । सन्मुख धुनीमाजी होमित ॥
तयांची राख होई जी अमित । उदी ती ओपित भक्तांस ॥ ६ ॥
शिरडीहूनि गांवीं परततां । बाबांपाशीं रजा मागतां ॥
उदी देण्याचा परिपाठ होता । ठावें हें समस्तां भक्तांस ॥ ७ ॥
किंबहुना आणा उदी म्हणतां । खरी अनुज्ञा झाली आतां ॥
म्हणोन ज्याचे त्याचे चित्ता । परताया उल्हासता वाटतसे ॥ ८ ॥

तैसेंच शिरडींत वास्तव्य असतां । माध्यान्हीं आणि सायंप्रातः ॥
बाबा कोणासही उदी न देतां । रिक्तहस्ता पाठवीत ॥ ९ ॥

हाच प्रत्यही होता क्रम । परि त्या उदीचा काय धर्म ॥
मशीदींत धुनी कां अविश्रम । कां हा उपक्रम नित्याचा ॥ १० ॥

विभूतीदानीं मनोगत । बाबा काय सुचवीत ॥
हें दृश्य सकळ विश्वांतर्गत । राख हें निश्चित मनिं उमजा ॥ ११ ॥

देहही पंचभूतांचें काष्ठ । भोगभोगावया अवशिष्ट ॥
भोग सरतां पडेल निचेष्ट । होईल विस्पष्ट ही राख ॥ १२ ॥

तुमची माझी हीच स्थिति । तियेची तुम्हांस व्हावी स्मृती ॥
अहर्निश मजही जागृती । तदर्थ विभूती देतसें ॥ १३ ॥

अखिल विश्व माया विजृंभित । ब्रह्म सत्य ब्रह्मांड अनृत ॥
याची खूण ही उदी सत्य । निश्चितार्थ हा माना ॥ १४ ॥

येथें नाहीं कोणी कुणाचें । दारा, पुत्र, मामे, भाचे ॥
नग्न आलों नग्न जायाचें । उदीही याचें स्मारक ॥ १५ ॥

उदीचें या केलिया चर्चन । आधि व्याधी होती निरसन ॥
परी या उदीचा तत्वार्थ गहन । विवेकपूर्ण वैराग्य ॥ १६ ॥

देववेल ती देऊनि दक्षिणा । साधाया प्रवृत्ति वैराग्यलक्षणा ॥
पुढें मग निवृत्ति वैराग्य खुणा । कळतील आपणां हळू हळू ॥ १७ ॥

आलें जरी वैराग्य हातीं । विवेक जरी नाहीं संगतीं ॥
तरी तयाची होईल माती । म्हणून विभूती आदरा ॥ १८ ॥

विवेक वैराग्याची जोड । तीच ही विभूती दक्षिणेची सांगड ॥
बांधिल्यावीण भवनदीची थड । अति अवघड गांठावया ॥ १९ ॥

लहान थोर दर्शना येत । चरणीं बाबांचे होऊनि विनत ॥
जेव्हां जेव्हां माघारां जात । विभूती देत त्यां बाबा ॥ २० ॥

मशीदींत नित्याची धुनी । अक्षयी प्रदीप्त निशिदिनीं ॥
त्यांतील मूठमूठ रक्षा देउनी ॥ बाबा बोळवणी करीत ॥ २१ ॥
प्रसाद म्हणून रक्षा देत । निजांगुष्टें निढळा फांसित ॥
सर्वेंचि तो हस्त शिरीं ठेवित । कल्याग इच्छित भक्तांचें ॥ २२ ॥
रक्षा विभूती आणि उदी । शब्द तीन परी एकार्थवादी ॥
हाची प्रसाद नित्य निरवधी । बाबा अबाधीत वांटीत ॥ २३ ॥
संसार आहे उदीसमान । हे एक या उदीचे महिमान ॥
येईल ऐसा एक दिन । मनीं आठवण ही ठेवा ॥ २४ ॥
कमल-दल-जलसमान । नश्वर हा देह होईल पतन ॥
म्हणूनि याचा त्यागा अभिमान । उदी प्रदान हें दावी ॥ २५ ॥
सकळ विश्वाचा हा पसारा । राखरांगोळीसम निर्धारा ॥
करा जगन्मिथ्यत्व विचारा सत्यत्वा यारा उदींत ॥ २६ ॥
उदी म्हणजे केवळ माती । नामरूपाची अंतिम गती ॥
वाचारंभण विकार जगतीं ।-मृत्तिके प्रतीती सत्यत्वें ॥ २७ ॥
स्वये बाबाही प्रेमांत येतां । ऐकिले आहेत गाणें गातां ॥
त्यांतील चुटका उदीपुरता । परिसिजे श्रोतां सादरता ॥ २८ ॥
"रमते राम आयोजी आयोजी । उदियांकी गोनियां लायोजी" ॥धृ॥
लागतां मनाची लहर । होऊनियां हर्षनिर्भर ॥
इतुकेंच धृपद वरचेवर । अति सुस्वर म्हणत ते ॥ २९ ॥
सारांश, ही बाबांची धुनी ॥ प्रसवली कितीक उदीच्या गोणी ॥
नाहीं गणाया समर्थ कोणी ॥ परम कल्याणी ही उदी ॥ ३० ॥
परिसोनि उदीदान गुह्यार्थ । तैसाच परमार्थ आणि भावार्थ ॥
पुसती श्रोते शुद्ध स्वार्थ । योगक्षेमार्थ उदीचा ॥ ३१ ॥
उदीपोटीं हाही गुण । महती कैसी वाढेल यावीण ॥
साई परमार्थ मार्गीचा धुरीण । स्वार्थ साधून परमार्थ दे ॥ ३२ ॥

या उदीच्या योगक्षेमकथा । सांग येतील असंख्याता ॥
परी त्या कथितों अति संकलिता । ग्रंथविस्तारता टाळावया ॥ ३३ ॥
एकदां नारायण मोतीराम । जानी हे ज्याचें उपनाम ॥
ब्राह्मण औदीच गृहस्थाश्रम । वसतीचें स्थळ नाशीक ॥ ३४ ॥
तैसेच बाबांचे आणीक भक्त । नामें रामचंद्र वामन मोडक ॥
हे नारायणराव तयांचे सेवक । भक्त भावीक बाबांचे ॥ ३५ ॥
सवें घेऊन मातोश्रीतें । बाबा जैं देहधारी होते ॥
नारायणराव जाहले जाते । दर्शनातें बाबांच्या ॥ ३६ ॥
तेव्हांच आपण होऊन तीते । बाबांनीं आधींच सुचविलें होतें ॥
आतां न येथून सेवाधर्मातें । राहिला अमुतें संबंध ॥ ३७ ॥
पुरे ही तावेदारी आतां । स्वतंत्र धंदा बरवा यापरता ॥
पुढें मग अल्पकाळ जातां । दया भगवंता उपजली ॥ ३८ ॥
सुटली नोकरी पराधीनता । आवड लागली स्वतंत्रता ॥
भोजन, वसती गृहव्यवस्था । स्थापिली स्वसत्ता तेथेंच ॥ ३९ ॥
नाम ठेविलें आनंदाश्रम । त्यांतची केले परिश्रम ॥
दिवसेंदिवस वाढलें नाम । जाहला आराम चित्ताला ॥ ४० ॥
पाहूनि ऐसी वार्ता घडली । निष्ठा सांईपदीं वाढली ॥
ती मग दृढभक्तीस्वरूपा चढली ॥ अनुभवें ठसली अढळता ॥ ४१॥
प्रत्यया आली साईची वाणी । श्रवणार्थियां जाहली काढणी ॥
प्रेम वाढलें साईचरणीं ॥ अघटित करणी सांईची ॥ ४२ ॥
बोलणें अवघें प्रथम पुरुषीं । परी तें नित्य दुजियाविशीं ॥
लक्ष ठेवूनि देखणारासी ॥ अहर्निशीं प्रत्यय हा ॥ ४३ ॥
पुढें जैसा जैसा अनुभव । वाढलें भक्तिप्रेमवैभव ॥
आणखी एक तयांचा अभिनव । भक्तिभाव परिसावा ॥ ४४ ॥

असो एकदां एक दिवस । नारायणरावांचे मित्रास ॥
जाहला एकाकीं वृश्चिकदंश । वेदनाविवश बहु झाला ॥ ४५ ॥
लावावया दंशाचे जागीं । बाबांची उदी फार उपयोगी ॥
परी जातां शोधावयालागीं । लाधेना मागी तियेची ॥ ४६ ॥
स्नेह्यास सोसवती न वेदना ॥ उदीचा कांहीं शोध लागेना ॥
घेऊनि बाबांच्या छबीच्या दर्शना ॥ भाकिली करुणा बाबांना ॥४७॥
मग तेथेंच त्या छबीचे तळीं । जळत्या उदवत्तीची कोजळी ॥
होती पडलेली रक्षा ते स्थळीं । उदीच भाविली क्षणभरी ॥ ४८ ॥
घेऊनि त्यांतील एक चिमटी । दंश जाहल्या जागीं फांसटो ॥
मुखें साईनाम मंत्र पुटपुटी । भावनेपोटीं अनुभव ॥ ४९ ॥
ऐकतां वाटेल नवल मोठें । रक्षा चोळितां क्षणींच बोटें ॥
* वेदना पळाल्या आलिया वाटे । प्रेम दाटे उभयांसी ॥ ५० ॥

---

१ पत्ता. २ फासी.

* असेच बाबतींत रा. रा. हरि सीताराम दीक्षित यांनीं टिपून ठेव-लेले अनुभव:—

एकदा बापुसाहेब जोगाना विंचू चावला. त्यावेळेला सुमारे रात्रीचे आठ वाजले होते. ते तावडतोब महाराजाकडे गेले. पायरी चढत असता-नाच महाराज म्हणाले, "बापुसाहेब काय आहे," बापुसाहेब म्हणाले "बाबा मला विंचू चावला" महाराज म्हणाले " बरे होईल जा " बापुसाहेब तसेच पायरीवरून परत फिरले. ते कंपौडचे बाहेर गेले नाहींत तोंच वेदना अजिबात बंद झाल्या. ------

शिर्डीस एक कर्णपिशाच्य साध्य करून घेतलेले ज्योतिषीबुवा गेले होते. ते महाराजांचे दर्शनाला गेले पण त्यांचे लक्ष पैशाकडे बरेंच होते. तेथे त्यांना पैसे मिळण्याचा फारसा संभव वाटला नाहीं म्हणून ते दर्शन घेऊन लवकरच राहण्यास गेले. तेथें रात्रीं त्यांना विंचू चावला फार वेदना होऊं लागल्या तेव्हां त्यांनीं महाराजांनीं दिलेली उदी लावली व एकसारखें

ही तरी उश्वरीची विभूती । व्यथितामर्ना लाविली होती ॥
परी उदी म्हणून मार्गींची माती । ऐसीच अनुभूती प्रकटिते ॥ ५१ ॥
मातीपरी तिजेचा संसर्ग । जयास झालें दुखणें वा रोग ॥
तयावीण इतरांवरी प्रयोग । करितांही उपयोग घडतसे ॥ ५२ ॥
एकदां एका भक्ताची दुहिता । ग्रंथिज्वरें घेरली ही वार्ता ॥
ग्रामांतराहूनि येतां अवचिता । उद्भवली चिंता पितयास ॥ ५३ ॥
पिता वांद्रेशहरवासी । मुलगी अन्य ग्रामीं रहिवासी ॥
उदीचा संग्रह नाहीं पाशीं । निरोप नानाशीं पाठविला ॥ ५४ ॥
करावी आपण बाबांची प्रार्थना । दूर करावी माझी विवंचना ॥
म्हणून प्रार्थिलें चांदोरकरांना । उदी धाडाना प्रासादीक ॥ ५५ ॥
निरोप घेऊन जाणारियास । नानाही भेटले मार्गांसं ॥
जात होते कल्याणास । कुटुंबासमवेत ते समयीं ॥ ५६ ॥
ठाणें शहरीं स्टेशनापाशीं । निरोप पावला हा नानाशीं ॥
उदी पाहतां नाहीं हाताशीं । उचलिलें मृत्तिकेसीं मार्गींच्या ॥ ५७ ॥
तेथेंच उभें राहूनि रस्तां । गाऱ्हाणें घालूनि साईसमर्था ॥
मागें वळूनि स्वस्त्रीचे माथां । चिमुट तत्वतां लाविली ॥ ५८ ॥
येरीकडे तो भक्त निघाला । मुलगी होती त्या गांवीं पातला ॥
तेथें तयास जो वृत्तांत कळला । ऐकून सुखावला अत्यंत ॥ ५९ ॥
मुलगीस तीन दिवस ज्वर । आला होता अत्यंत प्रखर ॥
वेदनांनीं जाहली जर्जर । कालचि तिळभर आराम ॥ ६० ॥

महाराजांचें नामस्मरण चालू केले. त्यामुळें वेदना थांबल्या व त्यांची महाराजांवर श्रद्धा बसली. दुसरे दिवशीं जोशीबुवा परत शिर्डीस गेले. तेथें त्यांचें पंधरा वीस दिवस राहणें झालें व महाराजाचे कृपेनें त्यांना तेथें जवळजवळ तीनशें रुपये मिळाले.

१ कै. वा. नारायणगोविंद चांदोरकरांस. २ रस्त्यांत.

पाहूं जातां तीच ती वेळा । उदी जाऊनि मृत्तिकेचा टिळा ॥
करुनि नानांहीं जें साई गाऱ्हाणिला । उतार पडला तेथूनि ॥ ६१ ॥
असो त्या दुखण्याची ही कथा । योग्य प्रसंगीं सविस्तरता ॥
पुढे मार्गे येईल कथितां । उदी पुरताच चुटका हा ६२ ॥
हेच प्रेमळ चांदोरकर । असतां जामनेरीं मामलतदार ॥
सांई निजभक्त कल्याणैक तत्पर । करीत चमत्कार तो परिसा ॥६३॥
उदीचा या महिमा अपार । श्रोतां होईजे श्रवण तत्पर ॥
कथितों दुजा तो चमत्कार । आश्चर्य थोर वाटेल ॥ ६४ ॥
आसन्नप्रसव नानांची दुहिता । असह्य चालल्या प्रसूतिव्यथा ॥
जामनेराहून साई समर्था ॥ हांका सर्वथा मारिती ॥ ६५ ॥
जामनेरींची ही स्थिती । शिरडीस कोणास ठावी नव्हती ॥
बाबा सर्वज्ञ सर्वगती । कांहीं न जगतीं अज्ञात त्यां ॥ ६६ ॥
बाबांसीं भक्तांची एकात्मता । जाणून नानांचे एथील अवस्था ॥
समर्थ सांई द्रवले चित्ता । करिती तत्वतां तें काय ॥ ६७ ॥
उदी धाडावी आलें जीवा । इतुक्यांत गोसावी रामगीरबुवा ॥
जाहला तयाच्या मनाचा उठावा । आपुलें गांवा गमनार्थी ॥ ६८ ॥
गांव तयाचा खानदेशीं । निघाला सर्व तयारीनिशीं ॥
पातला बाबांचे पायापाशीं । दर्शनासी मशीदी ॥ ६९ ॥
बाबा देहधारी असतां । आधी तयांचे पायां न पडतां ॥
कोणीही कवण्याही कार्यानिमित्त । अनुज्ञा न घेतां जाईना ॥ ७० ॥
असो लग्न वा मौंजीबंधन । मंगल कार्य विधि विधान ॥
कार्य कारण वा प्रयोजन । लागे अनुमोदन बाबांचे ॥ ७१ ॥
विना तयांचे पूर्ण अनुज्ञापन । उदी प्रसाद आशिर्वचन ॥
होणार नाहीं कार्य निर्विघ्न । भावना पूर्ण सकळांची ॥ ७२ ॥